

Metodiskie ieteikumi likumprojektam "Par kooperatīvajām sabiedrībām".

Ievads.

Latvijas Republikas 1990. gada 26. septembra likumā "Par uzņēmējdarbību" kā viena no uzņēmējdarbības formām ir minēta kooperatīvā sabiedrība. Jau 1991. gadā tika pieņemts pašlaik spēkā esošais likums "Par kooperatīvajām (kopdarbības) sabiedrībām," kurš reglamentē kooperatīvo sabiedrību un to savienību darbību. Tai pašā laikā dzīve attīstās un šī esošā likuma normas vairs neatbilst pašreizējām kooperatīvo sabiedrību darbības prasībām. Tāpēc 1997. gada sākumā tika izstrādāts jauns likumprojekts "Par kooperatīvajām sabiedrībām." Likumprojekts ir iesniegts Saeimā un, cerams, tiks pieņemts tuvākajā laikā, tāpat ir cerības, ka likumprojektā iestrādātās normas netiks kardināli mainītas. Tāpēc tiek piedāvāti šie metodiskie ieteikumi, kuri varētu palīdzēt izskaidrot likumprojektā iestrādāto normu pielietošanas dotās iespējas.

1. Likumprojekts "Par kooperatīvajām sabiedrībām" un tā uzbūve.

Likumprojekta pamatā ir likti šādi principi:

- kooperatīva sabiedrība ir specifiska uzņēmējdarbības forma, kura pieder un tā darbojas tās lietotāju labā;
- pirms sabiedrības dibināšanas dibinātāji noslēdz dibināšanas līgumu, kurā fiksē dibināmās sabiedrības darbības mērķus un uzdevumus, kā arī dibinātāju ieguldījumu sabiedrības darbības nodrošināšanā, kā arī savstarpējās saistības, tiesības un pienākumus;
- likumprojekts pieļauj izvēlēties starp diviem tā pārvaldes principiem, vai nu izmantot tradicionālo pieeju "viens biedrs - viena balsis", vai arī "balsu skaits ir atkarīgs no biedra īpašumā esošo pamatpaju skaita;"¹ līdz ar to ir jāparedz dažādus paju veidus vienā sabiedrībā;
- sabiedrības pārvaldē bez Valdes var būt arī biedru pārstāvēta Padome;
- tiek ierobežota vienas pajas, iestāšanās naudas un dividendes maksimālā vērtība;
- tiek noteikta peļņas (tīrā atlikuma) atmaksas kārtība;

Savukārt likuma uzbūve ir veidota atbilstoši iepriekš minētajiem risināmajiem jautājumiem. Tajā var izdalīt šādas nodaļas:

- 1) vispārīgie noteikumi (1.nodaļa)²;
- 2) kooperatīvās sabiedrības dibināšana (2.nodaļa);

---

¹ Šī pieeja likuma nobalsotajā redakcijā tika izslēgta

² Šeit un turpmāk atsauces uz likumprojektu "Par kooperatīvajām sabiedrībām."

- 3) kooperatīvās sabiedrības biedru tiesības un pienākumi (3.nodaļa);
- 4) kooperatīvās sabiedrības līdzekļi (4.nodaļa);
- 5) kooperatīvās sabiedrības pārvaldes struktūra (5.nodaļa);
- 6) kooperatīvās sabiedrības darbības izbeigšana (6.nodaļa);
- 7) kooperatīvās sabiedrības subjektu atbildība (7.nodaļa);
- 8) kooperatīvo sabiedrību savienības (8.nodaļa).

2. Likumprojektā iestrādāto normu pielietošana un to ietekme uz sabiedrības darbību.

I.nodaļa. VISPĀRĪGIE NOTEIKUMI.

Šajā nodaļā ir apskatīti likumā lietotie termini, kā arī sabiedrības tiesiskais pamats un galvenie kooperatīvo sabiedrību darbības pamatprincipi.

Kooperatīvās sabiedrības savā darbībā vadās pēc šādiem pamatprincipiem, kas nosaka, ka kooperatīvajās sabiedrībās:

- 1) darbība ir brīvprātīga, tās ir pieejamas visām rīcībspējīgām fiziskām un juridiskām personām bez jebkādas sociālās, politiskās vai reliģiskās diskriminācijas. Kooperatīvās sabiedrības biedriem ir tiesības izmantot tās pakalpojumus, kā arī pienākums uzņemties atbildību likumā un statūtos noteiktajā kārtībā un apjomos;
- 2) pārvalde ir demokrātiska;
- 3) peļņa pieder attiecīgās sabiedrības biedriem;
- 4) dividende ir ierobežota;
- 5) tiek nodrošināta kooperatīvā izglītība, daļu līdzekļu paredzot izmantot kooperatīvās sabiedrības biedru un iedzīvotāju izglītošanai, lai popularizētu kooperatīvās darbības principus un metodes;
- 6) tiek attīstīta kooperatīvo sabiedrību sadarbība.

2. nodaļa. KOOPERATĪVĀS SABIEDRĪBAS DIBINĀŠANA.

Otrajā nodaļā ir noteikta sabiedrības dibināšanas kārtība un tas, ka sabiedrības dibinātājiem ir jānoslēdz dibināšanas līgums. Līgums ir spēkā līdz brīdim, kad kooperatīvo sabiedrību reģistrē Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā un dibinātāji ar pieņemšanas nodošanas aktu nodevuši sabiedrības izpildinstitūcijai visus ar sabiedrības dibināšanu saistītos dokumentus, saistības un tiesības, ja vien dibināšanas līgumā nav noteikumu, kuru izpilde ir iespējama vienīgi pēc kooperatīvās sabiedrības nodibināšanas.

Dibināšanas līgumā ir jānorāda:

- 1) dibinātāju- fizisko personu vārds un uzvārds, adrese, personas kods un pases dati, bet juridiskām personām - nosaukums, reģistrācijas apliecības numurs, adrese, norēķinu konts, pilnvaroto pārstāvju amats, vārds un uzvārds un pases dati;
- 2) dibināmās sabiedrības nosaukums un juridiskā adrese;
- 3) dibināmās sabiedrības mērķi un darbības virzieni;

- 4) sabiedrības dibināšanas kārtība un tās dibinātāju pilnvarotās personas kurām pārējie dibinātāji, savstarpēji vienojoties, uzdod kārtot visus ar sabiedrības dibināšanu saistītos jautājumus;
- 5) pamatkapitāla minimālais lielums, tā veidošanas kārtība, vienas pajas vērtība, paju veidi, to sadalījums starp dibinātājiem, paju ieguldījumu termiņi un veids, paju atsavināšanas un to veidu izmaiņas kārtība;
- 6) biedru un iestāšanās maksas noteikšanas kārtība, ja tādas tiek paredzētas;
- 7) lēmumu pieņemšanas kārtība un iespējamie ierobežojumi balsošanā;
- 8) sabiedrības darbības uzsākšanai nepieciešamie līdzekļi un dibinātāju saistības šo līdzekļu ieguldīšanā;
- 9) citi noteikumi, ko dibinātāji uzskata par būtiskiem un kas nav pretrunā ar spēkā esošajiem likumdošanas aktiem.

Dibināšanas līgumu paraksta visi dibinātāji. Juridiskās personas pārstāvja paraksts tiek apliecināts ar uzņēmējsabiedrības zīmogu. Līdz ar to jau dibināšanas procesā dibinātāji definē savas vēlmes attiecībā uz sabiedrības turpmāko darbību un uzņemas saistības par sabiedrības sekmīgu nodibināšanu. Tāpat šajā nodaļā ir noteiktas tās normas, kas obligāti iekļaujamas sabiedrības statūtos, kā arī tie jautājumi, kas attiecas uz dibināšanas sapulces norises kārtību un dibināšanas sapulces protokolu.

3.nodaļa KOOPERATĪVĀS SABIEDRĪBAS BIEDRU TIESĪBAS UN PIENĀKUMI.

Šajā nodaļā tiek definēts - kas var būt kooperatīvās sabiedrības biedrs, kā notiek jaunu biedru uzņemšana sabiedrībā un kā tiek kārtots biedru reģistrs. Tāpat tiek noteiktas sabiedrības biedru tiesības un pienākumi, kā arī labprātīgas izstāšanās vai izslēgšanas kārtība. Nodaļā aprakstītie noteikumi reglamentē sabiedrības un tās biedru, kā arī biedru savstarpējās attiecības un nosaka kārtību, kādā biedri var realizēt savas tiesības, kā arī tiek noteikti biedru pienākumi.

Realizējot vienu no kooperācijas pamatprincipiem, šajā nodaļā ir noteikts, ka visiem cilvēkiem ir tiesības brīvi iestāties un izstāties no kooperatīvās sabiedrības. Tajā pašā laikā ir sabiedrības, kuras nespēj sekmīgi apkalpot lielāku biedru skaitu. Šajā izņēmuma gadījumā statūtos ir jāfiksē vai nu maksimālais biedru skaits, ko ierobežo piemēram dzīvokļu daudzums mājā vai garāžu skaits garāžu kooperatīva teritorijā, vai arī tas, ka sabiedrība sniedz pakalpojumus tikai un vienīgi saviem biedriem. Tas izpaužas tādejādi, ka statūtos precīzi fiksē to, ka dotā sabiedrība veic pakalpojumus tikai un vienīgi ar saviem biedriem, ja sabiedrība pēc šī ieraksta fiksēšanas sniedz kādu ar tās pamatdarbību saistītu pakalpojumu citai personai, tā automātiski zaudē šo izņēmuma stāvokli un tai jāatceļ statūtos noteiktais ierobežojums uzņemt jaunus biedrus.

Tāpat sabiedrības statūtos var noteikt arī papildus pienākumus un tiesības, kuras kļūst obligātas biedriem, pēc to fiksēšanas statūtos. Likumprojekta 21. pantā ir noteikts arī tas, ka sabiedrības papildus paju un darbinieku paju īpašniekiem ir visas biedra tiesības izņemot vienu - balsstiesības. Ja sabiedrības darbībā tiek noteikts princips *viens biedrs - viena balss*, tad šī prasība tām nav saistoša, jo visiem biedriem ir viena balss, neatkarīgi no paju veida un skaita.

4.nodaļa KOOPERATĪVĀS SABIEDRĪBAS LĪDZEKĻI

Likumprojektā tiek noteikts, ka kooperatīvajā sabiedrībā var būt šādi paju veidi:

- ◆ pamatpajas,
- ◆ papildpajas,

Kooperatīvajā sabiedrībā var būt arī :

- ◆ darbinieka pajas

Visu veidu pajām sabiedrībā ir vienāda nominālvērtība. Pajas nominālvērtība ir statūtos fiksēts lielums, ko var izmainīt vienīgi, likumā noteiktajos gadījumos un kārtībā izdarot attiecīgas izmaiņas sabiedrības statūtos. Vienas pajas maksimālā vērtība ir Ls 100. Katram sabiedrības biedram ir jābūt sabiedrības statūtos paredzētajā kārtībā noteiktajam paju skaitam, bet vismaz vienai pajai.

Biedra pajas veido viņa īpašumā esošā kapitāla nošķirtā daļa, ko viņš iegulda kooperatīvajā sabiedrībā kā dibinātājs vai biedrs. Pajas vērtību un ieguldīšanas kārtību nosaka kooperatīvās sabiedrības dibināšanas līgums un statūti. Tas nozīmē, ka pajas var tikt ieguldītas kā naudā tā mantā, un to fiksē dibināšanas līgumā un statūtos. Statūtos var noteikt visiem biedriem pastāvīgu, vienāda lieluma iestāšanās naudu un biedru naudu, bet iestāšanās naudas lielums nevar pārsniegt vienas pajas vērtību.

Visām operācijām ar pajām jābūt fiksētām biedra paju kartē un biedru reģistrā.

Ja sabiedrības biedri (īpašnieki) vēlas diferencēt balsu skaitu atkarībā no biedra īpašumā esošo pamatpaju skaita, statūtos obligāti jānosaka:

- 1) Biedra izmantoto sabiedrības pakalpojumu apjomu, par kuru biedra īpašumā ir jābūt vienai pamatpajai. Šajā gadījumā, ja biedra izmantoto sabiedrības pakalpojumu apjoms pārsniedz šo normatīvu, biedram kopsapulces noteiktajos termiņos un kārtībā jāiegādājas attiecīgs pamatpaju skaits. Sabiedrības darbības pirmajā gadā tās dibinātājiem piekrītošo pamatpaju skaitu nosaka dibināšanas līgums, bet pārējiem biedriem līdz pirmā darbības gada pārskata sapulcei ieguldītās pajas reģistrējamas kā papildpajas.
- 2) Tāpat sabiedrības statūtos ir obligāti jānorāda kārtība, kādā biedrs iegūst vai zaudē tiesības uz savām pamatpajām. Ja statūtos ir noteikts biedra izmantoto sabiedrības pakalpojumu apjoms, par kuru tiek piešķirtas tiesības iegādāties vienu pamatpaju, tad sabiedrības Valdei katru gadu ir pienākums veikt aprēķinu par biedra sadarbības apjomu iepriekšējā gadā un palielinājuma gadījumā jāpiedāvā biedram papildus iegādei attiecīgu pamatpaju skaitu.
- 3) Statūtos jānosaka ka, gadījumā ja biedra no sabiedrības ņemto pakalpojumu apjoms samazinās, attiecīgā proporcijā tiek samazinātas viņam piekrītošās pamatpajas, kuras pēc kārtējās kopsapulces tiek pārreģistrētas papildpajās. Ja biedram vairs nepaliek neviena pamatpaja viņš pilnībā zaudē balsstiesības, ko attiecīgi fiksē viņa paju kartē.

Te jāpiebilst, ka viena pamatpaja pienākas par visminimālāko sadarbības apjomu, jo tikko biedrs ir lietojis sabiedrības pakalpojumus kaut vai par 1 santīmu, vai piegādājis sabiedrības uzņēmumam kaut 1 vienību produkcijas, viņam pienākas vismaz viena pamatpaja.

Papildpajas ir biedru brīvprātīgs ieguldījums sabiedrības pamatkapitālā, kas pārsniedz pamatpaju iegādei nepieciešamo., un kas tās īpašniekam nodrošina visas sabiedrības statūtos fiksētās tiesības, pienākumus un atbildību, izņemot balsstiesības.

Papildpaju īpašniekiem var paredzēt garantētu dividendi par katru paju, ievērojot šajā likumā noteikto maksimāli pieļaujamo robežu. Sabiedrības biedriem savā starpā ir tiesības brīvi pirkt, pārdot, dāvināt savas papildpajas.

Sabiedrībai ir pienākums kopsapulces noteiktajā termiņā, kas nevar būt ilgāks par gadu, pēc papildpaju īpašnieka pieprasījuma atsavināt viņa īpašumā esošās papildpajas, par tām atlīdzinot to nominālvērtību un pienākošos dividendi.

Sabiedrībā strādājošiem darbiniekiem, kuri strādā sabiedrības uzņēmumos, var tikt piedāvātas darbinieku pajas. Tās var tikt pārdotas ar atlaidi vai piešķirtas bez maksas. Summa, ko veido darbinieku paju pārdošanas atlaides un bez maksas piešķirto paju nominālvērtības, jāsedz no sabiedrības peļņas.

Darbinieku paju nominālvērtību summa tiek iekļauta sabiedrības pamatkapitālā. Kopējā šo paju nominālvērtību summa sabiedrības pamatkapitālā, nedrīkst pārsniegt 10% no kopējā pamatkapitāla pēc tā palielināšanas.

Darbinieku pajas to īpašnieki nevar atsavināt (pārdot, uzdāvināt u.c.), un tās nepāriet mantojumā. Ja darbinieks pārtrauc darba attiecības ar sabiedrību, tai gada laikā ir jāatpērk bijušajam darbiniekam piederošās pajas pilnā to vērtības apjomā, izņemot gadījumus, kad darbinieks var arī paturēt šīs pajas sev. Par šādiem gadījumiem tiek uzskatīti šādi:

- ◆ ja darbinieks pārtrauc darbu sabiedrībā sakarā ar aiziešanu pensijā;
- ◆ ja darbinieks pārtrauc darbu sabiedrībā sakarā ar darbā gūtu sakropļojumu;
- ◆ gūta invaliditāte arodslimības dēļ;

Bijušā darbinieka nāves gadījumā sabiedrībai ir jāatpērk darbinieka pajas no viņa mantiniekiem.

Darbinieku pajas to īpašniekiem nedod balsstiesības, bet to īpašnieki saņem dividendes tādā pašā apmērā un kārtībā kā papildpaju īpašnieki.

Kooperatīvās sabiedrības dibinātāji un biedri pajas var ieguldīt:

- 1) iemaksājot paju vērtību naudā,
- 2) sedzot visu pajas vērtību vai daļu no tās ar mantisko ieguldījumu šā likumprojekta **Error! Reference source not found.** pantā noteiktajā kārtībā, ja tam piekrīt sabiedrības dibinātāji vai, pēc darbības uzsākšanas - tās izpildinstitūcija.

Daudz diskusiju ir par ieguldījumiem, kurus biedri izdara mantisko ieguldījumu formā. Tāpēc likumprojektā ir noteikts tas, ka biedram ieguldot kustamo vai nekustamo mantu, var tikt noslēgts līgums par tās atgriešanas kārtību, biedra izstāšanās vai izslēgšanas gadījumā.

Ja kooperatīvā sabiedrības pamatkapitālā tiek ieguldīta kāda ķermeniska lieta, šo ieguldījumu novērtē sabiedrības pilnvaroti pārstāvji vai eksperti, kuru atzinumā ir jāietver katra ieguldījumu veidojošā īpašuma apraksts, un tā novērtējums.

Par sabiedrībā ieguldāmo īpašumu tiek slēgts atbilstošs līgums par īpašumtiesību nodošanu sabiedrībai, tajā norādot īpašuma novērtējumu, izmantošanas nosacījumus, un ar šo ieguldījumu saistītās tiesības un saistības. Ieguldījuma izdarītājam tiek piešķirts ieguldījuma vērtībai atbilstošs paju skaits. Šajā līgumā var iekļaut noteikumus par iespējamu mantas atdošanu biedra izstāšanās vai izslēgšanas gadījumā.

Jautājumos par kooperatīvās sabiedrības peļņu ir noteikts, ka peļņa pieder šīs kooperatīvās sabiedrības biedriem. Ar biedru kopsapulces (pilnvaroto sapulces) lēmumu peļņas atlikums pēc noteikto nodokļu un citu obligāto maksājumu izdarīšanas tiek sadalīts šādi:

- 1) statūtos noteiktā rezerves kapitāla veidošanai kā arī kooperatīvās sabiedrības pašas kapitāla papildināšanai;
- 2) dividenžu izmaksai par pajām, nepārsniedzot 10% likmi no to nominālvērtības;
- 3) peļņas atmaksām biedriem par viņu izmantotajiem sabiedrības pakalpojumiem vai par sabiedrībai pārdoto produkciju. Šādi izmantojami ne mazāk par 50% no kopējās patēriņam novirzāmās peļņas daļas;
- 4) atlikusī peļņas daļa sadalās pēc sapulces ieskatiem.

5.nodaļa. Kooperatīvās sabiedrības pārvaldes struktūra

Tiek noteiktas šādas sabiedrības pārvaldes institūcijas:

- ◆ kooperatīvās sabiedrības biedru kopsapulce, (pilnvaroto sapulce),
- ◆ padome
- ◆ valde.

Kooperatīvās sabiedrības, kurās ir liels biedru skaits, kas rada praktiskas grūtības kopsapulces sarīkošanai, savos statūtos var paredzēt kopsapulces aizstāšanu ar pilnvaroto sapulci, nosakot pārstāvības normu. Statūtos tad jānosaka arī pilnvaroto ievēlēšanas kārtību.

Kooperatīvās sabiedrības kontroles un revīzijas institūcija ir revīzijas komisija vai revidents.

5.1. Kooperatīvās sabiedrības padome.

Kooperatīvās sabiedrības kopsapulce (pilnvaroto sapulce) no kooperatīvās sabiedrības biedru vidus ievēl kooperatīvās sabiedrības padomi ne mazāk kā 3 (trīs) locekļu sastāvā, kas pārstāv biedru intereses kopsapulču starplaikā un sabiedrības statūtos noteiktajos ietvaros kontrolē valdes darbību.

Ja sabiedrības balsstiesīgo biedru skaits nepārsniedz divdesmit, padomes funkcijas var izpildīt arī augstākā pārvaldes institūcija - t.i. biedru kopsapulce.

Kooperatīvās sabiedrības padomē var ievēlēt **tikai** sabiedrības biedrus. Par padomes locekli nevar būt ne valdes, ne revīzijas komisijas loceklis, ne arī kooperatīvās sabiedrības zvērināts revidents. Padomes locekļa vienu pilnvaru termiņš nedrīkst pārsniegt 3 (trīs) gadus. Padomes loceklis nevar uzticēt savu pienākumu pildīšanu citai personai.

5.2. Padomes uzdevumi.

Kooperatīvās sabiedrības padomes uzdevumi ir:

Projekts   16.nov.1997   6. lpp.

- 1) pastāvīgi kontrolēt sabiedrības valdes darbību un raudzīties, lai kooperatīvās sabiedrības lietas tiktu kārtotas saskaņā ar likumiem, sabiedrības statūtiem un biedru kopsapulces (pilnvaroto sapulces) lēmumiem;
- 2) pārbaudīt valdes iesniegto izdevumu budžetu un līdz ar savu atsaukumi iesniegt to kopsapulcei (pilnvaroto sapulcei) apstiprināšanai;
- 3) pārbaudīt kooperatīvās sabiedrības gada pārskatu un valdes priekšlikumu par peļņas sadalīšanu. Ja kooperatīvās sabiedrības revīziju ir izdarījuši zvērīnāti revidenti, padomei nav jāizskata ieraksti grāmatvedības reģistros un attaisnojuma dokumenti;
- 4) pārstāvēt kooperatīvo sabiedrību tiesā visās sabiedrības celtajās prasībās pret valdes locekļiem, kā arī valdes celtajās prasībās pret sabiedrību;
- 5) iepriekš izskatīt visus jautājumus, kas ir kopsapulces (pilnvaroto sapulces) kompetencē vai kas pēc valdes vai padomes locekļu ierosinājuma ir ieteikti apspriešanai kopsapulcē (pilnvaroto sapulcē), un dot atzinumu par tiem;
- 6) noteikt valdes priekšsēdētāja un tās locekļu atalgojumu.

5.3. Kooperatīvās sabiedrības padomes tiesības.

Kooperatīvās sabiedrības padomei ir tiesības jebkurā laikā pieprasīt no valdes pārskatu par sabiedrības stāvokli.

Padome var pārbaudīt kooperatīvās sabiedrības reģistrus un dokumentus, kā arī kasi, vērtspapīrus, preces, izejvielas, nepabeigtos ražojumus, gatavo produkciju un citu mantu.

5.4. Valdes darbības uzraudzība.

Kooperatīvās sabiedrības padomei nav tiesību izlemt jautājumus, kas ir valdes kompetencē.

Kooperatīvā sabiedrība savos statūtos var noteikt, ka valdei svarīgu jautājumu izlemšanā vajadzīga padomes piekrišana. Par šādiem svarīgiem jautājumiem uzskatāma:

- 1) līdzdalības iegūšana citās sabiedrībās, tās palielināšana vai samazināšana;
- 2) uzņēmumu pirkšana, pārdošana vai to darbības apturēšana;
- 3) nekustamo īpašumu pirkšana, pārdošana vai apgrūtināšana ar parādiem;
- 4) filiāļu (nodaļu) un pārstāvniecību atvēršana vai slēgšana;
- 5) kapitālieguldījumu palielināšana un aizņēmuma līgumu noslēgšana virs kopsapulces (pilnvaroto sapulces) noteiktajām summām;
- 6) kredītu izsniegšana, ja tie nav saistīti ar kooperatīvās sabiedrības kārtējo darbību;
- 7) jaunu nozaru un darbības veidu uzsākšana un esošo darbības veidu pārtraukšana;
- 8) kredītu piešķiršana sabiedrības darbiniekiem;
- 9) vispārīgo darbības principu noteikšana.

Savukārt, ja padome noraida valdes priekšlikumus iepriekš minētajos vai vēl arī citos statūtos fiksētos svarīgajos jautājumos, valdei ir tiesības sasaukt ārkārtas kopsapulci (pilnvaroto sapulci).

Kooperatīvā sabiedrība savos statūtos var paredzēt arī citus jautājumus, kuru izlemšanā valdei jāsaņem padomes piekrišana.

Kooperatīvās sabiedrības biedri ar 1/3 balsu no kopējā balsu skaita, motivējot savu prasību, var pieprasīt, lai padome pārbauda valdes darbu sabiedrības komercdarbības vadīšanā. Ja padome šādu darbību mēneša laikā neizdara, biedriem ir tiesības šo jautājumu nodot izskatīšanai kopsapulcē (pilnvaroto sapulcē).

Padome var uzdot valdei sasaukt kopsapulci (pilnvaroto sapulci), ja to prasa kooperatīvās sabiedrības intereses.

Padome iesniedz kopsapulcei (pilnvaroto sapulcei) ziņojumu, kurā novērtēta kooperatīvās sabiedrības darbība un valdes ziņojums, kā arī izsaka priekšlikumus par sabiedrības darbības uzlabošanu.

5.5. Kooperatīvās sabiedrības padomes darbība.

Kooperatīvās sabiedrības padomes sēdes sasauk padomes priekšsēdētājs pēc vajadzības. Katram padomes loceklim, kā arī valdei ir tiesības pieprasīt padomes sēdes sasaukšanu, motivējot sēdes sasaukšanas vajadzību un nolūku.

Ja padomes priekšsēdētājs padomes locekļa pieprasījumu divu nedēļu laikā neizpilda, sēdes sasaukšanas ierosinātajam ir tiesības, paskaidrojot lietas apstākļus, pašam sasaukt padomes sēdi.

Padome ir lemttiesīga, ja tās sēdē piedalās ne mazāk kā puse no padomes locekļiem.

Padome pieņem savus lēmumus ar vienkāršu balsu vairākumu. Balsīm sadaloties līdzīgi, izšķiroša ir padomes priekšsēdētāja balss. Ja padomes loceklis nepiekrīt padomes lēmumam un balso pret to, viņš par pieņemto lēmumu nav atbildīgs. Šā padomes locekļa atsevišķās domas pēc viņa pieprasījuma jāieraksta padomes sēdes protokolā, ko paraksta visi klātesošie padomes locekļi.

Kooperatīvās sabiedrības padomes locekļiem, kā arī padomes izveidoto komisiju locekļiem par viņiem uzlikto pienākumu pildīšanu kopsapulce (pilnvaroto sapulce) nosaka atalgojumu, arī no sabiedrības peļņas.

5.6. Kooperatīvās sabiedrības valde.

Kooperatīvās sabiedrības valde ir sabiedrības izpildinstitūcija, kas atbildīga biedru kopsapulcei (pilnvaroto sapulcei).

Valde pārziņā un vada visas kooperatīvās sabiedrības lietas. Tā atbild par visu sabiedrības saimniecisko darbību, kā arī likumam atbilstošu grāmatvedību. Valde pārvalda kooperatīvo sabiedrības mantu un rīkojas ar tās kapitāliem atbilstoši likumu un statūtu noteikumiem un kopsapulces (pilnvaroto sapulces) lēmumiem.

Valde nodrošina biedru kopsapulces (pilnvaroto sapulces) un sabiedrības padomes lēmumu izpildi, pārstāv kooperatīvo sabiedrību attiecībās ar valsts institūcijām, fiziskajām un juridiskajām personām, slēdz līgumus, pārziņā kooperatīvās sabiedrības algoto darbinieku štatus un veic citu statūtos noteikto darbību, kas atbilst kooperatīvās sabiedrības mērķiem.

Par kooperatīvās sabiedrības valdes locekļiem var būt gan sabiedrības biedri, gan arī citas personas. Valdes locekļus uz statūtos paredzēto laiku ievēlē biedru kopsapulce (pilnvaroto sapulce). Ja kooperatīvās sabiedrības statūti nenoteic citādi, Valdes

priekšsēdētāju ievēlē biedru kopsapulce, bet viņa vietnieku ievēlē valdes locekļi no sava vidus.

Valde var pieņemt darbā izpilddirektoru, nosakot tā pienākumus, atalgojumu un atbildību. Valde kontrolē sabiedrības izpilddirektora darbību, kurš ikdienā ir pakļauts tieši valdes priekšsēdētājam. Valde atbild par izpilddirektora darbību.

5.7. Valdes darbība.

Valdes darbību vada tās priekšsēdētājs, kas veic savas tiesības un pienākumus padomes uzraudzībā.

Valdes izveidošanas kārtību, tās tiesības un pienākumus, kā arī dokumentu parakstīšanas kārtību un parakstīšanas tiesības nosaka kooperatīvās sabiedrības statūti. Pilnvaras, līgumus un citus dokumentus, ja sabiedrības statūti nenoteic citādi, paraksta ne mazāk kā divi valdes locekļi. Bankas dokumentus paraksta valdes pilnvarotas personas.

Valde ir lemttiesīga, ja tās sēdē piedalās ne mazāk kā puse no valdes locekļiem. Valdes sēžu protokolus paraksta visi klātesošie valdes locekļi. Ja sabiedrībā ir izpilddirektors un viņš nav valdes loceklis, viņam valdes sēdē ir padomdevēja balsstiesības.

Valdes sēdes notiek pēc vajadzības, bet ne retāk kā reizi divos mēnešos. Tās sasauc valdes priekšsēdētājs, bet viņa ilgstošas prombūtnes gadījumā - priekšsēdētāja vietnieks. Valde pieņem lēmumu ar vienkāršu balsu vairākumu. Balsīm sadaloties līdzīgi, izšķirošā ir valdes priekšsēdētāja balss.

Ja valdes loceklis nepiekrīt valdes lēmumam, viņš par pieņemto lēmumu nav atbildīgs, un šā valdes locekļa atsevišķās domas pēc viņa pieprasījuma jāieraksta valdes sēdes protokolā. Valdei statūtos noteiktajā kārtībā ir jāsniedz rakstveida ziņojums par savu darbību, kooperatīvās sabiedrības padomei ne retāk kā vienreiz ceturksnī, bet gada beigās - kopsapulcei (pilnvaroto sapulcei).

Ziņojumā jāatspoguļo rezultāti un svarīgākās ieceres uzņēmējdarbībā un sabiedrības pārvaldē, sabiedrības sniegto pakalpojumu vai pārdoto preču apjomu tendences. Valdes priekšsēdētājam jāinformē padomes priekšsēdētājs par ikvienu nozīmīgu kooperatīvās sabiedrības darbības aspektu.

5.8. Kooperatīvās sabiedrības revīzijas komisija (revidents).

Revīzijas komisija (revidents) ir kooperatīvās sabiedrības kontroles institūcija, kas pārbauda kooperatīvās sabiedrības darbību. Revīzijas komisiju (revidentu) ievēlē kooperatīvās sabiedrības biedru kopsapulce (pilnvaroto sapulce) uz statūtos noteikto laiku, kas nav ilgāks par 3 gadiem.

Revīzijas komisijas darbu vada tās priekšsēdētājs, ko no sava vidus ievēl revīzijas komisijas locekļi, ja statūtos nav noteikts citādi. Revīzijas komisija (revidents) pārbauda kooperatīvās sabiedrības darbības pārskatu un savus atzinumus paziņo sabiedrības padomei un biedru kopsapulcei (pilnvaroto sapulcei), kā arī izdara kooperatīvās sabiedrības mantas un darbības revīziju. Veicot šīs darbības, tai ir tiesības pieprasīt no kooperatīvās sabiedrības padomes un valdes priekšsēdētāja, padomes un valdes locekļa vai kooperatīvās sabiedrības amatpersonas un darbinieka visas nepieciešamās ziņas un dokumentus.

Kontroles institūciju sastāvā nevar būt padomes un valdes locekļi un viņu 1. un 2. pakāpes radnieki. Kontroles institūcijas sniedz pārskatu biedru kopsapulcei (pilnvaroto sapulcei), tās nav pakļautas padomei un valdei. Revīzijas komisiju sabiedrībā var neveidot, ja sabiedrības revīziju veic zvērināts revidents.

6.nodaļa. KOOPERATĪVĀS SABIEDRĪBAS DARBĪBAS IZBEIGŠANA.

Šajā nodaļā ir noteikti gadījumi, kuros sabiedrība izbeidz savu darbību, kā arī sabiedrības atzīšanas par neesošu un likvidācijas kārtība.

Sabiedrība savu darbību izbeidz:

- ◆ kooperatīvās sabiedrības statūtos paredzētajos gadījumos;
- ◆ ja biedru kopsapulces pieņem lēmumu likvidēt vai reorganizēt sabiedrību, tajā skaitā iekļaujoties citā sabiedrībā un zaudējot juridisko patstāvību;
- ◆ ja gada laikā pēc reģistrācijas tā nav uzsākusi darbību likumā noteiktajā kārtībā;
- ◆ ja sabiedrības biedru skaits ir kļuvis mazāks par pieciem, vai savienības gadījumā - mazāks par trijiem;
- ◆ ja tā atzīta par maksātnespējīgu;
- ◆ pēc tiesas lēmuma.

Kooperatīvās sabiedrības likvidācijas kārtība:

Kooperatīvās sabiedrības parādi jāsamaksā šādā secībā:

- ◆ nodokļi un obligātie sociālie maksājumi sociālās nodrošināšanas iestādei turpmāko ikmēneša maksājumu kapitalizācijai sakarā ar kaitējumu kooperatīvās sabiedrības vainas dēļ;
- ◆ izdevumi apkārtējai videi nodarītā kaitējuma kompensēšanai, zemes rekultivācijai un mežu atjaunošanai, ja kooperatīvās sabiedrības vaina ir pierādīta;
- ◆ parādi strādājošiem;
- ◆ parādi kreditoriem, kas savus prasījumus pieteikuši noteiktajā termiņā;
- ◆ parādi pārējiem kreditoriem.

7.nodaļa Kooperatīvās sabiedrības subjektu atbildība.

Likumprojektā ir skaidri noteikts, ka katrs kooperatīvās sabiedrības dibinātājs un biedrs ir atbildīgs par zaudējumiem, kas radušies kooperatīvajai sabiedrībai, citiem biedriem vai trešajām personām, ja viņš ar nolūku vai neuzmanības dēļ kooperatīvās sabiedrības dibināšanas dokumentos vai citos dokumentos, kas iesniegti Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistram, citām valsts institūcijām vai kooperatīvās sabiedrības biedriem, uzrādījis neprecīzas, nepilnīgas vai neskaidras ziņas vai citādā veidā rīkojies pretēji likuma prasībām vai sabiedrības statūtu noteikumiem.

Kooperatīvās sabiedrības dibinātāji ir solidāri atbildīgi ar visu savu īpašumu par zaudējumiem, kas nodarīti mantai un naudas līdzekļiem, kuri nodoti viņiem glabāšanā līdz sabiedrības nodibināšanai.

7.1.Kooperatīvās sabiedrības valdes priekšsēdētāja un valdes locekļu atbildība.

Ja kooperatīvās sabiedrības valdes priekšsēdētājs un valdes locekļi rīkojas nelikumīgi, pārsniedz savas pilnvaras, neievēro likumu prasības un statūtu noteikumus vai biedru kopsapulču (pilnvaroto sapulču) lēmumus vai darbojas nolaidīgi, viņi ir solidāri atbildīgi ar visu savu īpašumu par zaudējumiem, kas viņu vainas dēļ radušies kooperatīvajai sabiedrībai, atsevišķiem tās biedriem vai trešajām personām.

Par lietām, kuras biedru kopsapulce (pilnvaroto sapulce) uzdevusi tikai valdes priekšsēdētājam vai vienam valdes loceklim, pārējie valdes locekļi nav atbildīgi, ja viņiem nav bijis iespējams zaudējumus novērst.

7.2. Revīzijas komisijas locekļu (revidenta) atbildība.

Revīzijas komisijas locekļi (revidents), kam uzticēta kooperatīvās sabiedrības darbības kontrole vai revīzija, ar visu savu īpašumu ir solidāri atbildīgi par zaudējumiem, kas radušies kooperatīvajai sabiedrībai, atsevišķiem tās biedriem vai trešajām personām, ja viņi apzināti vai nolaidības dēļ nav izpildījuši viņiem uzticētos pienākumus.

7.3. Likvidatoru atbildība.

Kooperatīvās sabiedrības likvidatori, kas apzināti vai nolaidības dēļ nav izpildījuši viņiem saskaņā ar likuma prasībām, statūtu noteikumiem vai biedru kopsapulces (pilnvaroto sapulces) lēmumu uzliktos pienākumus, ir solidāri atbildīgi par zaudējumiem, kas tādēļ radušies kooperatīvajai sabiedrībai, atsevišķiem tās biedriem vai trešajām personām.

7.4. Kooperatīvās sabiedrības prasību celšana.

Kooperatīvajai sabiedrībai jāceļ prasības tiesā pret dibinātājiem, biedriem vai amatpersonām, ja tā nolemj biedru kopsapulce (pilnvaroto sapulce) ar vienkāršu balsu vairākumu vai ja to pieprasa ne mazāk kā desmitā daļa no balsstiesīgajiem biedriem.

Lietu kārtošanai biedru kopsapulce (pilnvaroto sapulce) ievēlē savus pārstāvjus. Ja prasības celšanu pieprasa biedru mazākums, to izraudzītās personas tiek pilnvarotas par pārstāvjiem lietu kārtošanā.

Kooperatīvās sabiedrības biedru mazākumam, kas pieprasījis prasības celšanu, jāsedz tiesas izdevumi, ja tiesa prasību noraida.

8.nodaļa KOOPERATĪVO SABIEDRĪBU SAVIENĪBAS

Šajā nodaļā ir reglamentēti tie jautājumi, kuri ir specifiski kooperatīvo sabiedrību savienībām, kaut arī, kooperatīvo sabiedrību savienību dibināšanas, darbības un tās izbeigšanas kārtību nosaka šā likumprojekta 1.-7. nodaļas, papildus ievērojot 8. nodaļā noteiktās prasības.

8.1. Kooperatīvo sabiedrību savienības dibināšana.

Kooperatīvo sabiedrību savienība dibināma šā likuma 2. nodaļā noteiktajā kārtībā, ievērojot, ka, lai izveidotu kooperatīvo sabiedrību savienību, nepieciešami ne mazāk kā trīs dibinātāji (kooperatīvās sabiedrības) Kooperatīvo sabiedrību savienības dibināšanas sapulci var aizstāt ar dibināšanas kongresu (konferenci).

Kooperatīvo sabiedrību savienības reģistrācijai papildus likumprojekta **Error! Reference source not found.** pantā minētajiem dokumentiem Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistram jāiesniedz apliecinājums par kooperatīvo sabiedrību likumīgi pieņemtu lēmumu par iestāšanos savienībā.

8.2. Kooperatīvo sabiedrību savienības statūti

Kooperatīvo sabiedrību savienība darbojas saskaņā ar saviem statūtiem, ko apstiprina sapulce (kongress, konference).

Papildus likumprojekta **Error! Reference source not found.** pantā noteiktajām normām kooperatīvo sabiedrību savienības statūtos jānosaka:

- ◆ sapulce (kongresa, konferences) delegātu pārstāvības norma un ievēlēšanas kārtība;
- ◆ sabiedrību un savienības savstarpējās attiecības;
- ◆ savienības kapitālu izveidošanas un uzkrāšanas noteikumi;

8.3. Kooperatīvo sabiedrību savienības biedru pienākumi.

Papildus **Error! Reference source not found.** pantā noteiktajām normām kooperatīvo sabiedrību savienības biedriem ir pienākums:

- ◆ atbalstīt savienības un pārējo tajā ietilpstošo biedru saimniecisko un citu darbību;
- ◆ ziņot savienībai par visiem grozījumiem sabiedrības statūtos;
- ◆ pēc savienības pieprasījuma sasaukt sabiedrības biedru kopsapulci;

Sabiedrība savos statūtos var iekļaut biedru pienākumu prioritāri izmantot sabiedrības biedriem sniedzamos pakalpojumus.

8.4. Kooperatīvo sabiedrību savienības pārvaldes un kontroles institūcijas.

Kooperatīvo sabiedrību savienības augstākā pārvaldes institūcija ir sapulce (kongress, konference). To starplaikā savienības augstākās pārvaldes institūcijas pienākumus pilda savienības padome, ko ievēl sapulce (kongress, konference). Ja savienības biedru skaits nepārsniedz 20, padomes funkcijas var izpildīt arī augstākā pārvaldes institūcija.

Padomes, valdes un kontroles institūcijas tiesības, pienākumus un atbildību nosaka savienības statūti atbilstoši šā likuma 5. un 7. nodaļas prasībām, papildus ievērojot šādus noteikumus: .

- ◆ Kooperatīvo sabiedrību savienības statūtos var paredzēt savienības tiesības par pieļautajiem likumu un statūtu pārkāpumiem, kā arī darba pienākumu nepildīšanu uz laiku atstādināt no amata savienībā ietilpstošās sabiedrības valdes priekšsēdētāju līdz attiecīgās sabiedrības kopsapulces sasaukšanai, uz šo laiku nozīmējot tā pienākumu izpildītāju. Vienlaikus jāizsludina attiecīgās sabiedrības ārkārtas kopsapulce.
- ◆ Kooperatīvo sabiedrību savienības kontroles institūcijas ir revīzijas komisija un zvērināts revidents. Revīzijas komisija var pārbaudīt savienībā ietilpstošo kooperatīvo sabiedrību darbību, ja savienībai ir deleģētas šādas tiesības.

Kooperatīvo sabiedrību savienības līdzekļi veidojami atbilstoši šā likumprojekta 4. nodaļas prasībām, ievērojot, ka kooperatīvo sabiedrību savienībā nevar paredzēt kooperatīvo sabiedrību savienības darbinieku pajas.

Kooperatīvo sabiedrību savienības reorganizācija un likvidācija veicama ar kooperatīvajām sabiedrībām identiskos gadījumos un kārtībā.